

РАЗВИТИЕ НА КОНФЛИКТА В ЗАПАДНА САХАРА

Ел Хусеин Салам Гейт (Либия)

Западносахарският конфликт (ЗСК) е тясно свързан с незавършената деколонизация на бившата испанска колония Западна Сахара (ЗС) или Испанска Сахара, с територия 266 хил. кв. км., с нищожно население от около 24 хил. д. (по други данни 75 хил. д.), предимно араби номади. До средата на 70-те години на ХХ в. тя фигурира върху политическата карта като испанска колония. Исторически се смята, че някои бедуински племена в нея са били под сюзеренитета на мароканския монарх, но фактически той не е имал никаква власт върху тях.

Колонизирането на ЗС започва през ХІХ–ХХ в. През 1885 г. испанците основават своя фактория в залива Рио де Оро, започват да се придвижват към неизследваната и пустинна вътрешност на страната и я обявяват за свой протекторат. Тя не е имала очертани граници до 1900 г., когато с френско-испанско споразумение е очертана границата с Мароко, потвърдена през 1904 и 1912 г. През 1957 г. в страната избухва въоръжен бунт, но той е смазан от испанската армия и с декрет територията е обявена за „испанска провинция от втора категория“. Около столицата Ел-Оюн е построена испанска военна база. Създава се и „Джемаа“ – общо събрание на колонията, и местни съвети, в които са включени представители на местната племенна върхушка, като провинцията дори получава право да бъде представена в кортесите (испанския парламент) с трима депутати.

До 1966 г. Мароко настоява тази територия да бъде съединена с него, а от средата на 1966 г. предлага да ѝ се даде независимост. На ХХІ си сесия (1966) ОС на ООН потвърждава правото на народа на ЗС на самоопределение и настоява Испания да създаде необходимите условия за реализиране на това право, а също да обсъди с Мароко, Мавритания и всяка друга заинтересувана страна реда за провеждането на референдум,

който трябвало да стане под контрола на ООН. По това време обаче, в района Букраа са открити огромни залежи фосфати – около 10 млрд. т., които представляват 1/4 от световните запаси. Това засилва нежеланието на Испания да се откаже от тази перспективна колония.

Докато международният натиск над Мадрид расте, вътре в самата територия започват да се създават нелегални съпротивителни групи. През май 1973 г. с мароканска подкрепа в нелегалност се появява Фронт за освобождение на Сакият ел-Хамра и Рио де Оро (Фронт Полисарио). Обаче много скоро неговите дейци разбират, че да се действа под контрола и егидата на Мароко означава страната да стане след време част от тази държава, тъй като мароканският крал Хасан II не скрива желанието си да я присъедини. Същевременно богатите фосфатни залежи дават надежда на някои лидери на Полисарио при евентуална независимост да се превърнат в своеобразни фосфатни князе в арабския свят, подобно на петролните шейхове в района на Залива. Много скоро интересите на Мароко и Полисарио влизат в открит сблъсък и Фронтът започва да търси подкрепата на съперника на Мароко Алжир.

Паралелно с Полисарио в ЗС възниква Движение за освобождение на Сахара, чиято цел е постигане на вътрешна автономия в рамките на Испания. То организира през 1970 г. демонстрации в Ел-Аюн с лозунги срещу испанския патернализъм. За да се противопостави на антииспанските тенденции, самата Испания създава Партия на Сахарския национален съюз, в която влизат представители на племенната върхушка, готови на сътрудничество с нея. Тази партия обявява, че в страната не са съзрели условия за независима държава и няма възможност да възникнат в бъдеще поради нищожното ѝ население. Затова тесните връзки с метрополията трябва да се укрепват.

Гледищата на съседните на ЗС страни Мароко, Мавритания и Алжир, изразени на конференциите в Нуадибу (1973) и Агадир (1974) първоначално изглеждат единни. Те подкрепят идеята ЗС да получи независимост и настояват за референдум. Обаче с течение на времето техните различия излизат на преден план.

Мароко настоява още в началото на 60-те години за своите „исторически права“ и твърди, че в течение на векове племената от ЗС са смятали за свои върховни суверени мароканските владетели. Това отговаря на истината, но само за някои бедуински племена, които са прекарвали стадата си през горещото лято на Сахара по някои пасища в мароканските планини. Деколонизирането на тази територия се възприема от Мароко като възстановяване на нарушения от колониализма марокански суверенитет над нея.

Мавритания твърди, че районът е „неразделна част от мавританската етническа и географска област“, обосновавайки се с роднинските връзки между отделни племена в Мавритания и в ЗС.

Алжир заявява, че няма териториални претенции, но настоява да се спазват приетите от ООН резолюции за самоопределение чрез референдум под нейно наблюдение. За него присъединяването на Западна Сахара към Мароко е опасно като прецедент, който би тласнал Хасан II към нова военна авантюра срещу Алжир в Тиндуф, подобна на събитията през 1962 г. Тази позиция изглежда резонна, но като се има предвид, че ръководството на Полисарио е намерило приют именно в Алжир, не са далеч от истината някои предположения на международни коментатори, че всъщност Алжир иска да установи контрол чрез едно бъдещо марионетно правителство над богатата и перспективна, но малочислена по население ЗС, като същевременно си открие и пряк изход през нейна територия към Атлантическия океан, развивайки в бъдеще нейните пристанища.

Падането на франкизма в Испания с последвалата политическа криза и международният натиск за деколонизация на ЗС я подтикват към преоценка на испанската позиция по проблема. През 1974 г. Мадрид заявява, че ще даде на населението право на самоопределение чрез референдум. Това усложнява отношенията между трите съседни на ЗС държави. Алжир подкрепя Полисарио и настоява за самоопределение, обаче през октомври 1974 г. Мароко и Мавритания сключват тайно споразумение за разделяне на територията, според което Мароко да получи по-богатия север (Сакиат ел-Хамра и част от Рио де Оро), а Мавритания – по-голямата, но пустинна и безперспек-

тивна южна част на Рио де Оро. Същевременно двете държави предлагат публично на ООН Международният съд в Хага да се произнесе по проблема. Мисията на ООН, изпратена да проучи въпроса в трите съседни държави, стига до извода, че повечето сахарци искат независимост и следват Полисарио, която се очертава като най-авторитетна местна политическа сила. Мнението на Международния съд от 16 октомври 1975 г. е крайно противоречиво. Първо – то е тълкувателно и незадължително, а именно тази противоречивост създава обстановка всеки да го тълкува в своя полза. На въпроса дали ЗС е била „ничия“ територия в момента на колонизацията, съдът отговаря, че според представените му сведения в момента на колонизацията са съществували „правни връзки за вярност“ между мароканския султан и някои племена на територията. Налице имало и други права, вкл. свързани със собствеността върху земята, които били „юридически връзки с мавританската общност“. След това дълго заключение съдът прави основния си извод, че тези връзки не били от естество, което да пречи на приложението на принципа на самоопределение чрез свободна и самостоятелна изява на волята на населението.

В средата на 70-те години, под егидата на крал Хасан II в Мароко е формиран т.нар. Единен национален фронт. През октомври 1975 г. около 250 хил. марокански доброволци, предимно безработни, организирани от правителството, неколккратно надвишаващи броя на населението на ЗС, което няма физическа възможност да се защити, по призива на своя крал Хасан II предприемат в неохраняемата от никого гранична територия т. нар. *зелен поход*. Така започва мароканската анексия на Западна Сахара. Там са въведени марокански войски, започва колонизацията на областта с араби, доведени от вътрешността на Мароко. За десет години (1976–1986) в резултат на това заселване населението на областта се утроява – от 80 хил. то достига 250 хил. души. В мароканската армия, окупираля Западна Сахара, са привлечени над 400 западни съветници, от които 200 са французи¹.

---

¹ Jeune Afrique, 1986, Nr 326, p. 19.

Испания е изненадана от тази крачка, но е поставена пред свършен факт. Тя вече търси начин да се отърве от тази територия на всяка цена и го намира отново с помощта на Мароко и Мавритания, въпреки протестите на Алжир, който формално няма „морално право“ да се намесва в съдбата на ЗС. На 11 ноември 1975 г. министрите на външните работи на Испания, Мароко и Мавритания подписват договор, според който Испания се съгласява до три месеца да деколонизира областта, двете арабски страни да създадат администрация, която да работи в сътрудничество с Джемаа – местния парламент. Практически това узаконява техните действия по окупирането на територията и усложнява проблема, като при това се нарушават решенията на ООН за самоопределение на народа на ЗС.

През януари 1976 г. става сблъсък в оазиса Амгала между редовни алжирски и марокански военни части – Алжир твърди, че мароканците са ударили по керван с хуманитарна помощ за сахарски бежанци. Инцидентът едва не довежда до война между двете държави.

В тази ситуация на 26 февруари 1976 г. испанският губернатор обявява пред Джемаа, че прекратява колониалната власт. Настъпва разцепление. Една част от шейховете гласуват територията да се предостави на Мароко или Мавритания. Друга част обаче, присъединили се към фронта Полисарио, който вече води въоръжена борба с навлезлите в страната марокански и мавритански военни части и граждански заселници, са против. На 27 срещу 28 февруари в оазиса Бир Лахлу на сахарска територия те обявяват създаването на *Сахарската арабска демократична република* като „независима африканска, арабска, ислямска необвързана република“, която се задължава да уважава международните договори и е солидарна с национално-освободителните движения в света. За разлика от Алжир, който пръв признава САДР, през април 1976 г. Мароко и Мавритания подписват споразумение за пограничната линия между тях в ЗС и договор за сътрудничество в икономическото усвояване на „върнатите“ територии. Алжир къса дипломатически отношения с двете държави.

От своя страна Фронтът Полисарио е принуден да се бие с армията на две държави, подпомогнати при това от Франция и САЩ с военни доставки. Дори френски самолети през декември 1977 г. бомбардират отряди на Полисарио. При това положение той предпочита да насочи ударите си срещу по-слабия противник, който очевидно е Мавритания. Отрядите му организират няколко болезнени нападения върху нищожната мавританска армия и това предизвиква криза в тази страна. На 10 юли 1978 г. в Нуакшот е извършен военен преврат. Новото правителство с алжирско посредничество влиза в контакт с ръководството на Полисарио и двете страни подписват на 5 август договор, с който Мавритания се отказва от претенциите си към ЗС, признава САДР и се изтегля от нейната територия. Няколко дни по-късно напуснатата от мавританците територия е заета от марокански войски. Цялата територия на ЗС официално е обявена за част от кралството.

След няколкогодишна въоръжена борба в началото на 80-те години се стига до интернационализиране на проблема и включването му в дневния ред на редица международни форуми и организации. През лятото на 1981 г. Организацията за африканско единство (ОАЕ) взема решение за провеждане на референдум в Западна Сахара.

Срещу подобна идея се обявява Мароко, като обявява региона за „неделими марокански територии“, които следва да бъдат възсъединени към „майката отечество“. Мароканските войски се опитват да установят със сила пълен контрол върху цялата територия, дезавуирайки желанието на населението и Фронта Полисарио. Антиколониалната съпротива прераства в борба за национална самостоятелност и добиване на държавност, която се води ожесточено срещу войските и администрацията, наложени от Мароко.

ОАЕ съставя специален комитет по ЗС, който настоява за прекратяване на огъня, предоставяне на нейния народ право на свободно волеизявление, въвеждане на безпристрастна администрация, разделяне на враждуващите страни. Мароканската страна заявява, че „няма да отстъпи нито една песъчинки от

Западна Сахара². По проблема за референдума Рабат настоява той да се проведе само сред онази част от населението, регистрирана там с преброяването от 1974 г. (около 75 000 души, вкл. марокански изселници), и изключване на западносахарските бежанци в Алжир от него.

Проблемът се поставя и в ООН. Световната общност не признава анексията на Западна Сахара от Мароко.

Първоначално в своя резолюция през 1978 г. 34-ата сесия на ОС подкрепя мароканската позиция. Обаче съставеният в съответствие с тази резолюция специален комитет на ООН по ЗС стига до заключението, че трябва да се прекрати огънят и да се проведе референдум за самоопределение. ООН приема нова резолюция 34/37, която потвърждава „неотменното право на народа на Западна Сахара на самоопределение и независимост“ и „законния характер на борбата, която той води за осъществяване на това право“. Призовава се Мароко да сложи край на окупацията и се потвърждава, че именно Фронтът Полисарио като представител на този народ трябва да вземе участие при всяко търсене на едно политическо, справедливо, трайно и окончателно разрешаване на проблема.

Специфична е политиката на Либия. Първоначално тя предлага армията си на разпореждане на Мароко, изхождайки от презумпцията, че Западна Сахара е испанска колония и трябва със сила да се сложи край на испанската окупация. Тя подкрепя създаването на Полисарио, но в началото е против създаването на САДР, тъй като по принцип се противопоставя на създаването на малки арабски държави и смята, че ще е най-добре ЗС да се присъедини към по-голяма арабска държава, за предпочитане към Мавритания.

След разделянето на ЗС между Мароко и Мавритания Либия подкрепя борбата на Полисарио срещу Мароко, но едва през 1980 г. признава САДР. Целта на тази нелогична на пръв поглед за юнионистката политика на Кадафи линия е да привлече Алжир към голямата идея за обединение с Либия.

---

² Георгиев, А. Африканская политика Франции. М., 1988, с. 105.

В отговор на непрекъснатите нападения на Полисарио в огромната пустинна територия на ЗС Мароко започва да изгражда пет високи пясъчни вала, дълги стотици километри и ограждащи предимно съществуващите селища и оазиси в северната част, снабдени с модерна техника – радары и електронни съоръжение за ранно предупреждение, които да възпрепятстват подобни нападения. Постепенно тези обръчи се доближават до границата с Алжир и изолират отрядите на Полисарио, които са крайно затруднени да провеждат бойни акции. Независимо от това, през октомври 1981 г. Полисарио неутрализира един марокански гарнизон и сваля с ракети четири марокански самолета и един хеликоптер. Мароко се обръща за помощ към САЩ и получава модерно военно оборудване. Наред с военните мерки се харчат няколко милиарда долара за развитието на градските центрове в ЗС, където броят на мароканците непрекъснато расте.

САЩ и Западна Европа официално обявяват неутралитет в конфликта, макар че подкрепят във военно отношение Мароко. Източноевропейските страни се обявяват за мирно уреждане чрез преговори, подкрепят резолюциите на ООН за завършване на деколонизацията на тази територия, но признават САДР само „де факто“. Опитите на сахарските лидери да установят по-тесни контакти с тях срещат само съдържана подкрепа и предимно хуманитарна помощ.

Опитите на ОАЕ за решаване на проблема изострят все повече отношенията между нейните членки.

През 1981 г. на африканската Асамблея на върха крал Хасан II обещава да проведе „референдум за утвърждаване принадлежността на ЗС към Мароко“, но отказва контакти с Полисарио с твърдението, че референдумът трябвало да има единствено „утвърдителен характер“. Обаче дори и това не е направено.

На 38-ата сесия на Съвета на министрите на ОАЕ през март 1982 г. е прието решение, с което новата държава в Северна Африка САДР е призната за петдесет и първи член на ОАЕ. Към август 1986 г. тя е призната от 30 държави членки на ОАЕ (от общо 50) и от 63 държави членки на ООН. В отговор на тези признания от 1984 г. Мароко започва да бойкотира форумите и проявите на ОАЕ.

Приемането на САДР в ОАЕ става повод предвидената през август 1982 г. нова сесия на африканската Асамблея на върха в Триполи да се провали – Мароко и споделящите позицията му африкански държави отказват да участват в нея под предлог, че в нея ще участва непризнатата от тях САДР и поставя искане за спазване принципа за 2/3 кворум участници на заседанието, какъвто няма.

ЗСК усложнява отношенията между всички държави на Магреба. Независимо от създаването на Постоянен консултативен съвет на държавите от Северна Африка през 1966 г. в Тунис, с развитие на ситуацията в някои от тях и в региона като цяло, в редица случаи се стига до дестабилизация, активиране на стари съперничества, разделение и противоречия. В началото на 80-те години се оформят две групи държави, които се ориентират към укрепване на собственото си положение и позиции и към развитие на тясно регионално сътрудничество за сметка на другата³.

Едната от тях се формира през 1983 г. с подписването на Договор за дружба и сътрудничество между Алжир и Тунис, към който впоследствие се присъединява и Мавритания. В основата на този алианс стои стремежът за обединяване на усилията, действията и ресурсите на трите страни за реализация на «социалистическите» цели, които те си поставят, за укрепване на положението им в Африка и ОАЕ и за поставяне основата на единен Голям арабски съюз в Северозападна Африка.

Вследствие на нарасналото напрежение между Алжир и Либия в началото на 80-те години се стига до подобряване на взаимоотношенията между Либия и Мароко. Това става по инициатива на либийската страна. През юни 1983 г. се провежда среща на високо равнище между либийския лидер Кадафи и крал Хасан II. На нея са изяснени актуалното състояние на взаимоотношенията, позициите на страните по различни проблеми на двустранното и регионално сътрудничество. В резултат на тази среща е постигнато споразумение за регулиране на взаимоотношенията на договорно-правна основа. През 1984 г.

³ Parker, R., North Africa: Regional Tensions and Strategic Concerns, N. Y., 1984, p. 38.

подписан Договор за афро-арабски съюз. Той се окачествява като нова изява на арабо-африканското единство, на стремежа за установяване на нов тип взаимоотношения между близки арабски и африкански държави, за опора на мира и стабилността в региона. Чрез него се стига, според либийски оценки, до „възстановяване на политическия и военен баланс на силите на Северна Африка“, рязко се намалява опасността от разпространяване на конфликтната ситуация в Западна Сахара към други страни и райони⁴. Този договор си поставя амбициозни цели както в двустранното сътрудничество, така и в региона, въпреки че като съюз между една теократична монархия и една революционна република изглежда твърде неестествен. Либия обяснява този съюз и фактическата промяна на позицията си към ЗСК с необходимостта от арабско единство, но на практика тя е раздразнена от факта, че не е привлечена в съюза между Тунис и Алжир.

От прагматична гледна точка двустранният договор между Либия и Мароко довежда до активното посредничество на крал Хасан II в преговорите между Либия и Франция за едновременното и поетапно изтегляне на войските им от Чад, а за Мароко – задължението, което поема Либия да окаже помощ на Мароко „в случай на въоръжена външна агресия в Западна Сахара“⁵.

Взаимоотношенията между двете групировки са хладни, на моменти напрегнати, в страните, членуващи в тях, нерядко се разгръщат пропагандни кампании, те са изпълнени с взаимни подозрения и упреци. Двустранните им отношения се развиват динамично и противоречиво, с резки обрати. В началото на 80-те години, при активната намеса на САЩ, се изострят отношенията между Тунис и Либия.

Все пак през февруари 1983 г., след продължителна подготовка в Алжир се провежда среща на държавните глави на страните от Големия арабски Магреб – Алжир, Мароко, Тунис, Либия и Мавритания. Крал Хасан II и алжирският президент Шадли бен Джадид се опитват да търсят формула, според която сахарският проблем да намери решение в рамките на един

---

⁴ Ibid.

⁵ Ibid.

обединен Голям Магреб, но не намират такава. Мароко дори предлага на Алжир да участва в използването на природните богатства на ЗС срещу признаването на тази територия за част от Мароко, но получава отказ. В резултат на тяхната договореност обаче отложената 19 сесия на ОАЕ се свиква през май 1983 г. в Адис Абеба. Мароко отново поема задължение да проведе референдум, но това не става и този път. А на XX сесия на ОАЕ (ноември 1984) Мароко напуска окончателно организацията поради участието на САДР в сесията.

През декември 1984 г. ООН приема нова резолюция 39/40, която повтаря призива към Мароко да започне преки преговори за прекратяване на огъня и провеждане на референдум под контрола на ООН и ОАЕ. Лично саудитският крал Фахд се опитва да посредничи безуспешно между Мароко и Алжир, чиито обвинения един срещу друг продължават.

През 1984 г. на 39 сесия на ОС на ООН Алжир внася проект за резолюция от името на ОАЕ, с която се призовава Мароко да признае Полисарио, да започне преки преговори с него „с цел постигане договореност за прекратяване на враждебните действия и създаване условия за провеждане на референдум в справедлива и мирна обстановка, без какъвто и да било административен или военен натиск, при активното съдействие на ОАЕ и ООН“.

От друга страна съюзът между Либия и Мароко се оказва, както са и предварителните предположения, твърде кратковременен. Той изпълнява своите задачи с постигането на конкретните цели на двете държави, поради което след 1986 г. престава да функционира. Позициите на двете държави отново започват да се раздалечат: Мароко се ориентира към интензивни отношения с държави извън региона на Северна Африка, концентрира усилията си към активни действия в региона и ОАЕ.

В края на 80-те години отново се стига до сближаване на Либия с нейните съседи от Северна Африка. По инициатива на Кадафи Генералният народен конгрес на Либийската джамахирия приема през март 1988 г. резолюция, с която се изразява желанието на Либия да подобри отношенията си с дър-

жавите от Съюза на братството и съгласието (Алжир, Тунис, Мавритания) и евентуално да се присъедини към него⁶.

В унисон с новата си външнополитическа ориентация и с цел да излезе от международната изолация, в която е изпаднала в резултат на обвиненията за пряко участие в терористични актове, Либия се ориентира към конструктивен диалог с всички свои съседи по всички проблеми. През есента на 1988 г. са започнати преговори с Чад по урегулиране на спорните въпроси, като двете страни възстановяват дипломатическите си отношения. Подобни действия за възстановяване на отношенията са предприети и към Тунис, което става през декември 1987 г. Разменени са посещения на най-високо равнище. През зимата на 1988 г. в Тунис се провежда тройна среща на лидерите на трите държави от Северна Африка – Либия, Тунис и Алжир. На нея се постига договореност за възстановяване на традиционните приятелски отношения между тях, като те трябва да бъдат ориентирани към тясна икономическа интеграция. В резултат на срещата между тримата лидери се стига до последваща серия от дву- и тристранни споразумения в сфери като икономическото сътрудничество, контакти в културата, спорта и др. Стига се и до откриване на затворената дотогава либийско-тунизийска граница и възможност за завръщане на тунизийски работници в Либия.

С оглед успокояване на ситуацията в Северна Африка и нормализиране на двустранните отношения в края на 80-те години е организирана нова серия от многостранни срещи на държавници от региона.

През лятото на 1988 г. по инициатива на алжирския президент Ш. Бенджедид в Алжир се провежда среща на високо равнище на петте северноафрикански държави Алжир, Либия, Мавритания, Мароко и Тунис. На нея са обсъдени въпросите на взаимното сътрудничество и интеграция. Разгледани са и проблемите на ситуацията в Северна Африка и политическите отношения между държавите от региона. Отбелязва се, че с приключването на конфликтната ситуация са налице благоприятни условия

---

⁶ Шмелева, П. Об отношениях Ливии и Лиги арабских государств. Аналитические записки. Проблемы Ближнего востока. М., 2004, 134–137.

за постепенното включване на новата държава САДР към интеграционните процеси. Създава се специална Смесена комисия (в състав от 5 подкомисии), която да разгледа и препоръча конкретни действия и стъпки за реализиране на взетите в хода на срещата решения с оглед очертаване на един Голям арабски Магреб като единна политико-икономическа формация.

Комисията започва своята дейност още през есента на 1988 г., разработва серия от конкретни препоръки в сферата на външната политика, икономическата и финансовата стратегия, свободното придвижване на гражданите от една в друга страна на формацията.

Този начин на многостранни срещи е повторен с регионалната конференция на високо равнище в Маракеш (Мароко) в началото на 1989 г. Новото в нея е, че страните участнички подписват Договор за формиране Съюз на арабски Магреб (САМ – т.нар. Маракешки договор). В него се изтъква близостта и общността на страните в тяхното историческо развитие, в културата, езиковото родство, общата религиозна принадлежност към исляма като световна религия. Подчертава се, че новосъздадената регионална интеграционна формация си поставя за цел развитие на всестранныте дружески отношения, постигане на ускорено и устойчиво икономическо развитие на социален просперитет, за укрепване на сигурността в региона и на африканския континент; провеждане на целенасочена и координирана външнополитическа активност на международната арена, в световните форуми и организации като ООН, ДНС, ОАЕ. Страните участнички изразяват своето единодушно становище да разглеждат всяка агресия срещу която и да е от тях като акт на агресия срещу целия САМ.

В настоящия момент по отношение на населението на ЗС е създадена уникална ситуация. Няколко хиляди западносахарци, подчинявайки се на призивите на Полисарио, са напуснали страната си и са преминали на алжирска територия, където живеят в палатки. Именно сред тях Полисарио работи за утвърждаване на сахарска етническа и национална самоличност, те дават основната част от бойците на Полисарио. Създадените в лагерите структури имат за цел да се превърнат в първообраз на управлението на САДР – президент, правителство,

парламент. Значителна част от населението обаче е останала в окупираните от Мароко райони, в които от север е дошло мароканско население, многократно превишаващо го по брой.

От началото на конфликта са минали три десетилетия. Теоретически, дори да се стигне до някакъв референдум, в който естествено би трябвало да участва само коренното население на ЗС, вече е трудно за която и да е международна институция, особено при липсата на сериозно преброяване на коренното население от времето на испанската власт, да установи кой все пак трябва да участва и кой да бъде елиминиран при провеждането на референдума, защото вече е твърде трудно, дори невъзможно, сред множеството поощрявани от Мароко смесени бракове, да се определи кой е коренен жител. Голяма част от младежта е родена след мароканската окупация, а материалното положение на някогашните бедуини видимо се е подобрило. Настъпва много усилен процес на естествена асимилация сред това население.

Намиращите се в Алжир западносахарци не са в състояние да провеждат ефективни военни действия на окупираната територия при гигантските марокански отбранителни мероприятия, защото физически не са в състояние да преодоляват високите пясъчни стени с техните добре екипирани стражеви кули. Същевременно въоръжените сили на това население, какъвто и героизъм да проявяват, не могат да устоят пред мароканската армия. Очевидно военно разрешение на проблема не може да бъде намерено. При преговорите, които се водят с посредничеството на ООН между Мароко и Полисарио, Фронтът настоява за референдум при изтегляне на пришълците мароканци от сахарска територия, включително мароканските военни сили, но Рабат подхожда от позицията на силата – той заявява готовност за референдум, но при запазване на мароканското военно и цивилно присъствие в Западна Сахара, което обезсмисля всякаква идея за референдум и го превръща във формалност.

През последните години проблемът се усложни и от един субективен факт. Бившият министър на външните работи на САДР и автор на идеята за самоопределение на сахарците се отказа от идеалите си и премина на страната на Мароко, молейки коленопреклонно прошка от неговия крал. В резултат

на това Полисарио загуби един от най-твърдите си теоретици, който за награда получи поста губернатор на цяла Западна Сахара. В крайна сметка проблемът в настоящия момент остава висящ и от това има интерес единствено Мароко.

По такъв начин, въпреки ежегодните резолюции на ООН, конфликтът не намира мирно решение, макар военните акции на Полисарио вече практически не се провеждат, мароканската администрация в ЗС се е укрепила, а част от бегълците постепенно започват да се завръщат в родните си оазиси.

Усложняването на политическата обстановка в Алжир в резултат на действията на местните ислямисти в значителна степен спира мирния процес и отдалечава възможностите на Полисарио да реши проблема в своя полза. След успокояването на Алжир се оказва, че сахарският проблем е твърде далече от интересите на президента Абделаиз Бутефлика и се превръща в една формална политическа безперспективна подкрепа на Полисарио.

Ситуацията, създадена се в Северна Африка, свързана с кризисните ситуации в Западна Сахара и Чад, оказва тежко въздействие и върху активността на ОАЕ, която постепенно губи инерцията на първоначалните си решителни стъпки и става все по-тромава и неефективна.

Африканските и арабските държави от Северна Африка са принудени от натиска на събитията и промените, настъпили в света и в Африка, да търсят средства и начини за подобряване на взаимните си отношения, за намиране точни отговори на новите предизвикателства.